

5. Гроші та кредит : підручник / М. І. Савлук [та ін.] ; за ред. М. І. Савлука. – 3-тє вид. пер. та доп. – К. : КНЕУ, 2002. – 598 с.
6. Ільїн В. Еволюція грошей: від засобу обміну – до загальної міри вартості / Володимир Ільїн // Вісник НБУ. – 2011. – № 4. – С. 60-64.
7. Романенко О.Р. Фінанси : підручник / О.Р. Романенко. – К. : Центр навчальної літератури, 2003. – 312 с.
8. Фінанси : навч. посібник / В.І. Аранчій, Ю.М. Лелюк, Л.М. Капаєва, В.Д. Чумак та ін. – Полтава : АСМІ, 2009. – 592 с.

УДК 338.432:631.162

ОСОБЛИВОСТІ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ОБОРОТНИМИ КОШТАМИ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ

Єфімова Л.М., аспірант

Дніпропетровський державний аграрний університет

Єфімов В.П., студент

**Кременчуцький університет економіки, інформаційних
технологій і управління**

У статті викладені основні результати дослідження забезпечення сільськогосподарських підприємств оборотними коштами. Розглядаються особливості кредитного фінансування аграрної галузі та визначено основні проблеми фінансової підтримки державою підприємств АПК.

In the article the expounded basic result of research secured agricultural enterprises in the circulation assets. The features of especial credit financial agrarian enterprises and main problem of financial support by the state agricultural enterprises.

Постановка проблеми. В сучасних умовах господарювання питання забезпеченості оборотними коштами сільськогосподарських підприємств має неабияке значення. Фінансування діяльності підприємств агропромислового сектора здійснюється з урахуванням функціонування даної галузі, яка визначається: сезонністю виробництва; тривалим періодом відтворення основних засобів, наявністю значного часового інтервалу між періодами здійснення витрат та отриманнями кінцевих результатів; безперервністю виробничих процесів; використанням у якості засобів та предметів праці живих організмів, які підпорядковані у першу чергу біологічним законам відтворення; залежністю результатів діяльності підприємств та відповідно джерел фінансування від впливу природно – кліматичних умов; необхідністю кредитного забезпечення операційної діяльності та подальшого успішного розвитку суб'єктів господарювання як наслідок впливу, попередньо зазначених факторів.

Серед основних проблем фінансування діяльності сільськогосподарських підприємств можна, на нашу думку, виділити: зменшення обсягів державної підтримки сільського господарства, що не забезпечує нормальне функціонування аграрного виробництва; недостатність кредитних ресурсів через високі відсоткові ставки та відсутність заставного майна для ведення не лише розширеного, а й простого відтворення; відсутність надійних гарантій повернення інвестицій та кредитів через збитковість підприємств; неврахування

сезонності робіт (немає стабільності фінансування у конкретно визначені періоди року), що фактично підсилює диспаритет цін. Хоча державою в цьому напрямку здійснюються певні заходи, але вони явно недостатні і не дають позитивного результату; відсутність механізму швидкого і надійного доведення державних фінансових ресурсів до аграрних підприємств (ці ресурси "прокручуються" у комерційних банках не на користь селян); немає глибокого та надійного контролю з боку державних структур за цільовим використанням коштів та призначенням.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблеми джерел фінансування завжди займали значне місце в дослідженнях таких відомих науковців, як Е. Нікбахта, А. Гроппелі, Е.Ф. Брігхема, Б. Колапса та ін.[1]. Державна підтримка і регулювання у сфері сільськогосподарської галузі останнім часом набули особливої актуальності та отримали відображення в працях В.В. Витвицького, Л.О. Мармуль, Ю.М.Новікова. Кредитні інструменти державної підтримки підприємств аграрного сектора глибоко розкрили у своїх роботах Г.М. Підлесецький, В.П.Ситник, Г.В. Черевко та інші вітчизняні вчені-економісти сучасності.

Постановка завдання. Незважаючи на наявність цілого ряду досліджень, присвячених пошуку ефективних форм господарювання підприємств аграрної галузі, потенціал фінансового регулювання, зокрема оборотними коштами, з нашої точки зору залишається невирішеними і до цього часу, тому потребує подальшого дослідження.

Виклад основного матеріалу дослідження. Необхідність державного фінансування зумовлена не тільки специфікою галузі сільського господарства, але й рядом особливостей, які притаманні вітчизняним підприємством цієї сфери. Серед них, зокрема, такі: зниження купівельної спроможності населення, що обмежує можливості підняття цін на сільськогосподарську продукцію; відставання України від розвинутих країн за рівнем науково – технічного прогресу, передових технологій тощо, потреба в інвестиціях для підтримки родючості ґрунту; низькі рівні розвитку інфраструктури сільської місцевості; розрив сталих економічних і технологічних зв'язків між різними сферами агропромислового комплексу.

Звичайно, вкрай обмежені бюджетні кошти в нашій країні доцільно спрямувати виключно на ключові заходи підтримки розвитку сільського господарства і підприємства в сільській промисловості, а саме: наукові дослідження, зокрема в галузях елітного насінництва і племінного тваринництва; проведення технологічних ярмарок; здійснення інвестицій, які впливають на зниження затрат, поліпшення якості робіт і продукції; розвиток інфраструктури сіл і сільськогосподарських ринків; здійснення державних замовлень.

Зокрема, державний фонд підтримки фермерських господарств забезпечує лише кілька процентів потреби фермерів у кредитах. На початку 90 – х років можливості фонду були набагато вищими, що позитивно вплинуло на розвиток фермерства в Україні. Одним з основних джерел фінансування сільськогосподарського виробництва залишаються власні кошти підприємств.

Рівень забезпечення оборотними коштами підприємств залежить від виду діяльності, обсягів операцій та ефективності роботи фінансової служби. Оскільки оборотні кошти займають невід'ємну частину у господарській діяльності суб'єктів господарювання, з метою ефективного забезпечення оборотними коштами керівництво повинно проводити аналіз динаміки оборотних коштів.

Щодо кредитного забезпечення сільськогосподарських підприємств, економічна література кредитних відносин в аграрному секторі економіки свідчить про те, що комерційними банками не враховується специфіка сезонності сільського господарства. До цього часу сільськогосподарським товаровиробникам, як правило, продовжують надаватися короткострокові кредити, в результаті чого штучно створюються умови неплатоспроможності позичальників з усіма наступними негативними наслідками [1]. Обсяги кредитування сільського господарства комерційними банками попри негативні перспективи, мають тенденцію до зростання. В Україні існують такі проблеми ефективного розвитку агропромислового комплексу, як кредитозабезпеченість, кадровозабезпеченість, забезпечення новітньою технікою та технологіями. Для подолання даних проблем необхідна конкретно сформульована програма підтримки сільськогосподарських виробників, створення спільних регіональних ринків збуту для аграрної продукції, покращення інвестиційного іміджу України, створення системи надання державних цільових дешевих кредитів (3-5% річних).

На нашу думку, забезпечення стабільного розвитку сільськогосподарських підприємств, підвищення ефективності їх діяльності, а також піднесення сільськогосподарського виробництва на якісно вищий щабель функціонування вимагає зосередження всіх зацікавлених у цьому питанні суб'єктів (держави, підприємств, селян). Саме низку чинників і умов, які є визначальними для сільськогосподарських підприємств, можна згрупувати й поділити на дві групи: внутрішні та зовнішні. Перша група охоплює ті чинники, які безпосередньо пов'язані з особливостями самого підприємства. До другої групи можемо віднести нормативно-правове забезпечення, інфраструктуру аграрного ринку, інвестиції, державні й комерційні установи, державну аграрну політику, постачання та переробку. З нашої точки зору, удосконалення механізму функціонування чинників цих двох груп дасть змогу досягти бажаного результату. Фінансове забезпечення - дуже важлива складова організаційно-економічного механізму, оскільки займає вагому позицію у взаємозв'язку сільськогосподарських підприємств з суб'єктами зовнішнього середовища. Критерій ефективності відображає результативність функціонування організаційно-економічного механізму фінансового забезпечення діяльності сільськогосподарських підприємств, а також є вимірником застосування раціонального фінансування, кредитування, оподаткування, враховуючи специфіку умов господарювання в різних регіонах.

Як свідчить економічна література [1, 2, 3, 4,], сьогодні, через недосконалу нормативно-правову базу в регулюванні фінансово-економічних відносин щодо забезпечення діяльності сільськогосподарських підприємств, важко передбачити їхнє майбутнє. Нині можливим є лише аналіз наявних проблем, з якими зіткнулися майже всі сільськогосподарські підприємства. До них можемо віднести:

- недосконале правове поле в регулюванні фінансово-економічних відносин щодо забезпечення діяльності сільськогосподарських підприємств;
- недостатню фінансову підтримку сільськогосподарських підприємств (виплату дотацій сільськогосподарським товаровиробникам за продані ними переробним підприємствам молоко та м'ясо у живій вазі та дотування на 1 гектар посівів, 1 голову худоби);
- пасивність держави щодо втручання в процеси ціноутворення, яке б передбачило вирішення проблем продовольчого забезпечення населення, його соціальний захист і гарантію товаровиробникам збуту їхньої продукції;
- незначне зростання видатків Державного бюджету України через механізм здешевлення короткострокових і довгострокових кредитів, що вкрай суттєво, оскільки є недоступність кредитних ресурсів через відсутність заставного майна і впровадження простого чи розширеного відтворення та надзвичайно високі відсоткові ставки для сільськогосподарських підприємств;
- недовіра банківських установ до строковості у сплаті за кредит сільськогосподарськими підприємствами.

Експерти вважають, що скорочення бюджетних витрат призведе до падіння рівня сільськогосподарського виробництва поточного року. Отже, в часи фінансової кризи сільськогосподарським підприємствам необхідно розраховувати лише на власні сили [2].

До питань забезпечення сільськогосподарських підприємств оборотними коштами варто підходити комплексно, оскільки кожне підприємство має розвиватися заданими темпами. Організаційно - економічний механізм фінансового забезпечення діяльності сільськогосподарських підприємств має трансформуватися, постійно адаптуючись до завдань, які вирішуються за умов, що змінюються.

Не варто забувати й про те, що соціальний і відтворювальний потенціали будь-якого сільськогосподарського підприємства зосереджений у тісному взаємозв'язку з розвитком ринкових відносин і фінансовими ресурсами.

Висновки. Таким чином, галузеві особливості забезпечення оборотними коштами сільськогосподарських підприємств свідчать про те, що нормативно-правова база нашої держави, в першу чергу, повинна вплинути на фінансову стабільність аграрного сектора та допомогти йому у подоланні кризових труднощів в умовах кредитної рестрикції з метою якомога меншої залежності від позикових коштів довгострокового характеру та уникнути сплати високих відсоткових ставок, що значно зменшують кругообіг оборотних коштів у виробничій діяльності підприємств.

Література:

1. Жиляков Д. Напрямки підтримки АПК в умовах економічної кризи / Д. Жиляков // Матеріали Міжнародного симпозіуму. – Харків, 2009 р. - с. 394.
2. Крамаренко В.І. Управління ресурсами підприємства / В.І. Крамаренко, Б.І. Холод, Ю.М. Воробйов. – К.: Центр навч. літ., 2003. – 224 с.
3. Плаксієнко В.Я. Бухгалтерський облік у сільському господарстві України / В.Я. Плаксієнко, Л.М. Пісьмаченко., Є.І. Рябий. – Київ.: Центр навчальної літератури, 2005. – 490 с.
4. Назаренко В.І. Кредитування підприємств АПК / В.І. Назаренко // Матеріали міжнародної наукової конференції – Запоріжжя, 2009 р. с. 279.